

Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Öğrencilerinin “Sanat” Kavramına İlişkin Zihinsel İmgeleri

Dr. Öğretim Üyesi Metin Uçar
Arş. Gör. Cihan Canbolat
Arş. Gör. Sümeyra İlhan

Makale Geliş Tarihi: 02.03.2019
Yayına Kabul Tarihi: 21.03.2019

Özet

Bu araştırma; Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencilerinin “sanat” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları, Grafik Tasarım, Resim ve Seramik- Cam Bölümlerinde öğrenimlerine devam eden 195 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerden, “Sanat gibidir çünkü gibidir” cümlesini tamamlamalarıyla veriler elde edilmiştir. Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemi, verilerin değerlendirilmesinde ise içerik analizi modeli kullanılmıştır. Çalışma sonunda öğrenciler, sanat ile ilgili olarak toplam 66 adet geçerli metafor üretmiştir. Bu metaforlar, ortak özellikleri bakımından irdelenerek sekiz farklı kavramsal kategori altında toplanmıştır. Söz konusu bu kavramsal kategorilerin katılımcı türü, bölümler ve üretilen metaforlar açısından önemli derecede farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Metafor, Güzel Sanatlar, Zihinsel İmge, Sanat Kuramları

FACULTY OF FINE ARTS AND DESIGN STUDENTS' MENTAL IMAGINATIONS ABOUT THE CONCEPT OF ART

Abstract

This research has been conducted to reveal the metaphors of students of the Faculty of Fine Arts and Design about “art” concept. 195 students participated in the study in Kastamonu University Faculty of Fine Arts and Design, Traditional Turkish Arts, Graphic Design, Painting and Ceramics-Glass Departments. The research datum were obtained by students’ completing the sentence “Art is likebecause.....”. Research Method’s Content Analysis Technique was used to analyze and interpret the collected datum. According to the outcome of the research students produced a total of 66 valid metaphors related to art. These metaphors are analyzed in terms of their common features and are divided into eight different conceptual categories. These conceptual categories differ significantly in terms of participant type, sections and metaphors produced.

Keywords: Art, Metaphor, Fine Art, Mental Image, Art Theories

Dr. Öğretim Üyesi Metin Uçar. Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü, Kastamonu. E-posta: metinucar@kastamonu.edu.tr
Arş. Gör. Cihan Canbolat. Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü, Kastamonu. E-posta: cihancanbolat@kastamonu.edu.tr
Arş. Gör. Sümeyra İlhan. Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü, Kastamonu. E-posta: silhan@kastamonu.edu.tr

1. Giriş

Sanat, bilişsel, duyuşsal ve iletişim alanı olarak, kendi tarihi boyunca hakkında yapılan tanımlamalarda en çok çeşitlilik gösteren kavramlardan birisidir. Sanatın ne olduğuna karşılık olarak verilen her yanıt, onun farklı ve yeni bir yanını ortaya çıkarırsa da bunların hiçbiri sanatı tanımlamak için yeterli değildir. Bu nedenle kavramın kesin ve net bir tanımı yoktur (Aydın, 2002: 5). Sanat nedir sorusu yerine, sanatın ne için olduğu, neye benzediği ya da neyi gösterdiğine ilişkin verilecek cevaplar, sanatı anlamaya ve kavramaya daha çok katkı sağlar. Sanatı bu yönüyle anlamamanın en iyi yollarından birisi zihinsel imge (metafor) kullanmakla mümkün olur.

Sanatın tarihi boyunca birçok sanatçı ve düşünürün sanatı tanımlamak için zihinsel imgelerden (metaforlar) yararlandığı bilinmektedir. Örneğin Platon Devlet diyalogunda ressamın yaptığı işi aynaya benzetir ve sanatın taklit (mimesis) olduğunu ileri sürer (Aydın, 2002: 7; Danto, 2013: 13). Aristoteles Poetika'sında ise sanatın insanı arındırma ve ruhun aydınlığa kavuşturma işlevini savunur (Carroll, 2012: 35; Shiner, 2004:58.). Sanat Plotinos'a göre ahlaktır çünkü ruhun güzelliğini yansıtır (Shiner, 2004: 59). Gadamer'e göre sanat bir semboldür çünkü kutsal ve gizli olanı bize gösterir (Gadamer, 2005: 33). Schiller'e göre sanat oyundur çünkü her ikisi de ereksizdir ve insanı özgür kılar (Soykan, 1991: 46). Croce'ye göre sanat sezgidir çünkü sezgi ifadedir (Cömert, 1979: 10, Tunalı, 2006: 31), R.G. Collingwood'da benzer şekilde "Sanatın İlkeleri" adlı kitabında sanatın temel olarak duyguların yaratıcı ifadesi veya dışavurumu olduğunu söyler (Collingwood, 2011: 28). Hegel'e göre; sanattaki güzellik doğadaki güzellikten üstündür çünkü sanat, insan aklının ürünüdür (Lenoir, 2003: 69; Timuçin, 2011: 79). Kant'a göre; sanatın amacı amaçsız olmasıdır. Schiller'de sanatın amacının kendisinde olan bir oyun olduğunu belirtir (Artun, 2015: 11). Sanat Marks'a göre emektir çünkü en yaratıcı emek sanattır. Bu ve bunun gibi birçok farklı örneklerle sanatın kavranmasına yönelik benzetmeler yapılmıştır. Tarihi sürecinde, bu benzetme ve tanımlamalardan hareketle sanat kuramları üretilerek kategorize edilmiştir. Bunlar genellikle sanatın ne için ve neye göre olduğu ile ilişkilendirilen gerekçelerden oluşur. Bu kuramlar; yansıma olarak sanat, ifade/anlatım (dışavurum) olarak sanat, biçim olarak sanat, işlevsel olarak sanat, duyguculuk olarak sanat, oyun olarak sanat, hayatın kendisi olarak sanat ve yaratıcılık olarak sanat yaygın olarak bilinen kuramlardır.

Sanat kavramının tanımında görülen bu farklılıklar göz önüne alındığında sanatın ne olduğu ve neye benzediği ile ilgili olarak öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar ile sanatın tarihinde sanatçı ve düşünürler tarafından

geliştirilmiş olan metaforlar arasında benzerlik ve farkların tespiti önem arz etmektedir. Ayrıca; sanat eğitiminin en temel görevlerinden birisi sanatı ve işlevini sorgulamaktır. Bu bağlamda "sanat" kavramının farklı bir düşünce biçimi olan "metafor" yoluyla incelenmesi bu alanda eğitim alan bireylerin, kendi yapılarına, kültürlerine ve kişiliklerine özgü bir bakış açısı geliştirmesi ve sanatsal üretime dönüştürmesi açısından son derece önem taşır. Bu doğrultuda ilgili alan yazında yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde, metaforik algıları ölçmeye yönelik çalışmaların özellikle sanat eğitimi alanındaki dersler ve öğretmenlerle ilgili olarak yapılmış olduğu görülmektedir. Bu araştırma, Güzel Sanatlar alanında eğitim gören öğrencilere yönelik "sanat" kavramına ilişkin herhangi bir metafor analizinin yapılmamış olması nedeniyle alan yazınındaki bir boşluğu dolduracağı ve alana bir katkı sağlayacağı ümit edilerek gerçekleştirilmiştir.

Sanat eğitimi öğrencilerinde, hayal gücü, yaratıcılık, yenilikçi işgücü ve iş birliğine duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Öğrencilerin özgün düşünce şekilleri geliştirebilmesi ve bunların yaratıcılığa dönüşmesi, sanata ilişkin kavramın yaşanan çağa uygun şekilde algılanması ile mümkündür. Sanat kavramına ilişkin öğrencilerin metaforlar aracılığı ile oluşturdukları zihinsel imgelerinin ortaya çıkarılması, yorumlanması ve eğitim amaçlı kullanılması, çağa uygun sanatsal bakış açısının yakalanması açısından önemlidir. Bu anlamda öğrencilerin zihinsel imgelerinin ortaya çıkarılmasında zihinsel imge önemli rol oynar (Hartzell, 2004; Lakoff, 2009).

Sanat eğitimi alan bireylerin, algılarına yönelik farkındalık oluşturmaya dayalı görme ve düşünme şekli olan zihinsel imge, kavram ve anlam arasında yeni yaklaşımlara zemin hazırlar. Bu nedenle; eğitim alanında yapılan metafor çalışmaları, öğrenme ve öğretme uygulamalarının sonuçlarının anlaşılması ve değerlendirilmesinin bir yolu olabilir (Woon & Ho, 2005).

2. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesinin dört bölümünün farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerinin "sanat" kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforları ortaya çıkarmaktır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencileri "sanat" kavramına ilişkin hangi metaforları geliştirmektedir?
2. Bölümlere göre öğrencilerin "sanat" ile ilgili geliştirdikleri metaforlar ne gibi farklılıklar göstermektedir?
3. "Sanat" kavramına ilişkin olarak öğrenciler tarafından geliştirilen me-

taforlar, ortak özellikleri açısından hangi sanat kuramı altında kategorize edilebilir?

3. Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 Öğretim yılında Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Grafik ve Tasarım Bölümü, Resim Bölümü, Seramik ve Cam Bölümü'nde öğrenim gören 195 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilere ait bilgiler tablo 1'de verilmiştir.

BÖLÜM	KIZ		ERKEK		TOPLAM
	n	%	n	%	n
Geleneksel Türk Sanatları	28	65,1	15	34,9	42
Grafik ve Tasarım	52	72,2	20	27,8	72
Resim	42	82,4	9	17,6	51
Seramik ve Cam	17	58,6	12	41,4	29
TOPLAM	139	71,3	56	28,7	195

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrenciler ve Bölümleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin %71,3'si kız, %28,7'si erkek öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken dört farklı bölümden öğrenciler seçilmiştir. Bunun nedeni, her bölümün farklı sanat anlayışının olması ve lisans eğitimi süresince aldıkları derslerin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında bölümlerin misyon ve vizyonlarındaki sanata bakış açılarının farklı olması ve farklı disiplinlerde (üç boyutlu, tasarım, geleneksel) sanat eğitimi almaları, sanat ile ilgili metaforlarını da etkileyeceği varsayılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğrencilerin "sanat" kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar Saban (2004) tarafından geliştirilen "Öğretmen gibidir; çünkü " veya "Öğretmen 'a benzer; çünkü " yarı yapılandırılmış açık uçlu sorudan yararlanılmıştır. Bu doğrultuda öğrencilere sayfanın en üstünde bu ibarenin yazılı olduğu matbu bir form verilmiştir. Öğrencilerin sanat ile ilgili düşüncelerini harekete geçirebilmek amacıyla metafor kavramının hangi amaçlarla kullanılacağı ve "sanat" kavramına ilişkin literatürde tartışılan metaforlardan birkaçı hakkında ön bilgi verilmiştir. Buna ek olarak, öğrencilere, isterlerse metaforla-

rın canlı veya cansız varlıklardan seçebileceklerine ilişkin farklı önerilerde bulunulmuştur. Bir ders saati içerisinde veri toplama aracı olarak kullanılan cümlelerin tamamlanması istenmiş ve ders sonunda formlar toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen metafor ile ilgili verilerin tamamı listelendikten sonra öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve sanat kuramlarına göre gruplandırılmıştır. Yapılan bu gruplandırma ile geliştirilen metaforlar kendi aralarında karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesinde öğrenimine devam eden öğrencilerin oluşturdukları bu metaforlar araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Başlangıçta, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'nde öğrenimine devam eden 195 öğrencinin açık uçlu sorulara vermiş oldukları cevaplar nitel araştırma yöntemlerinden "içerik analiz" modeli çerçevesinde değerlendirilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Öğretmen adayları tarafından yazılan metaforik ifadelerin analiz edilmesi ve yorumlanma süreci, Saban (2008) tarafından belirtilen beş aşamada gerçekleştirilmiştir:

Bu aşamalar: 1. Adlandırma Aşaması, 2. Tasnif Etme (Eleme ve Arıtma) Aşaması, 3. Kategori Geliştirme Aşaması, 4. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması, 5. Verileri Sayısallaştırma Aşaması (Saban, 2008).

1. Adlandırma Aşaması: Bu aşamada öncelikle araştırma sorusu doğrultusunda öğrencilerin geliştirdiği metaforların her biri ayrı ayrı kodlanarak bir liste oluşturulmuştur. Daha sonra araştırmanın amacına uygunluğu açısından öğrencilerin oluşturdukları metaforların geçerli olup olmadığı kontrol edilerek geçerli olmayanlar çıkarılmıştır. Yapay bir ışık kaynağının kontrollü olarak kompozisyonun istenilen yerinde gezdirilerek fotoğrafa dahil edilmesi tekniği olan ışıkla boyama ve kaligrafi'nin bir arada kullanılması ise ışık kaligrafisi olarak nitelenmektedir. Bu alanda özellikle Doğu kaligrafisi temalı çalışmalar ve sanatçılar öne çıkmaktadır. Çalışmanın bundan sonraki kısmında; yurtdışındaki grafiti ve hat alanında üretimlerde bulunan, Arap dilinin sahip olduğu kıvrak formları, etkileyici fotoğrafik görseller ile birleştirilerek ortaya koydukları ışıkla kaligrafi performanslarıyla öne çıkan isimlere ve eserlerine yer verilmiştir.

2. Tasnif Etme (Eleme ve Arıtma) Aşaması: Öğrencilerin geliştirdikleri

metaforlar gruplandırılarak diğer metaforlarla benzerlik ya da farklılıkları açısından analiz edilmiştir. Ayrıca geliştirilen her metafor; gösteren, gösterilen ve gösterge (anlam) ilişkisi açısından analiz edilmiştir. Bu aşamada; bir öğrenci soruyu cevaplamadığı için araştırma kapsamından çıkarılarak çalışma 195 öğrencinin verdiği cevap üzerinden değerlendirilmiştir. 18 öğrencinin cevaplarında metaforla ilgili olarak gösteren, gösterilen ve gösterge arasında kurulması gereken anlam ilişkisinin bulunmaması ve gerekçe gösterilmemesi nedeniyle cevapları elenerek geçersiz sayılmıştır. Bu cevaplar araştırma kapsamı dışında tutularak değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Örneğin araştırma kapsamı dışında tutulan; “Sanat gerçek ve gerçek dışıdır çünkü gerçekler ve hayaller sanatçının harmanlanmasıdır” şeklinde ifadesiyle neyi anlatmaya çalıştığı anlaşılamadığı için kapsam dışı bırakılmıştır. Başka bir öğrenci ise; “Sanat sigara gibidir çünkü bağımlılık yapar” şeklindeki ifadesi metafor ile sanat arasında bir ilişki kurulamadığı için değerlendirme kapsamı dışında tutulmuştur. Buna benzer verilen cevaplar değerlendirme dışında tutulduktan sonra toplamda 177 adet metafor elde edilmiştir. Bu metaforlardan benzer olanlar gruplandırıldıktan sonra 66 adet geçerli metafor değerlendirmek üzere harf sırasına göre sıralanarak değerlendirilmiştir.

3. Kategori Geliştirme Aşaması: Öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar, “sanat” kavramına ilişkin sahip oldukları ortak özellikler bakımından incelenmiştir. Bu aşamada katılımcılar tarafından geliştirilen toplam 66 geçerli metafor dikkate alınarak her metaforun sanatı nasıl kavramsallaştırdığına bakılmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğrenciler tarafından üretilen her metafor sanata en uygun olan kuram ile ilişkilendirilerek, toplam 8 farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur.

4. Geçerlik ve Güvenirlik Aşaması: Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için sekiz kategori içinde yer alan geçerli metaforların, söz konusu kavramsal kategoriye göre uygunluğunu test etmek amacıyla iki uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu bağlamda uzman iki kişiye, oluşturulan bir liste tablo halinde verilmiştir. Tabloda sol sütun üzerinde gruplandırılmış 66 geçerli metaforun alfabetik sıraya göre dizilmiş bir listesi ile ilk satırda sekiz kavramsal kategorinin isimlerinin yazılı olduğu excel satır kutucukları bulunmaktadır. Uzmanlardan listede bulunan metaforlarla ilgili sanat kuramlarını eşleştirmeleri istenmiştir. Uzmanların yaptığı eşleştirme sonunda yapılmış olan kategorilerle karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonunda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenilirliği, güvenilirlik= $\frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}}$ formülü (Miles ve Huberman, 1994: 64) kullanılarak hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda uzmanların ve araştırmanın kategorileri arasındaki

uyumun %76 olduğu tespit edilmiştir. Miles ve Huberman’a (1994) göre veri analizinin güvenilir olabilmesi için bu değer en az %70 olması gerekmektedir. İnceleme sonrasında araştırmacılar arasında görüş birliğine varılarak veriler düzenlenmiştir.

5. Verilerin Bilgisayar Ortamına Aktarılma Aşaması: Toplam 177 metaforun belirlenmesinden ve bu metaforlar doğrultusunda oluşturulan 8 adet kavramsal kategorinin geliştirilmesinden sonra bütün veriler SPSS istatistik programına (21. Versiyon) aktarılmış ve bu işlem sona, ilk olarak 177 metaforu ve 8 kategoriye temsil eden katılımcı sayısı (n) ve yüzdesi (%) hesaplanmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencilerinin “sanat” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlara ait bulgular tablolar halinde verilmiştir. Bu bulgular, çalışmanın amaç kısmında ifade edilen araştırma sorularına göre sekiz başlık altında analiz edilerek yorumlanmıştır. Daha sonra ise kavramsal kategorilere göre oluşturulan sekiz tablodan çıkan bulgular değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

1. Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencileri “sanat” kavramına ilişkin hangi metaforları geliştirmektedir?

Tablo 2, öğrenciler tarafından geliştirilen metaforları alfabetik sıraya göre listeleterek, her bir metaforu temsil eden öğrenci sayısını ve yüzdesini

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%	Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%	Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%
1	Ağaç	3	1,6	23	Göküzü	4	2,2	45	Özgürlük	2	1,1
2	Akim	1	0,5	24	Göz	1	0,5	46	Portakal	2	1,1
3	Akvaryum	1	0,5	25	Güneş	5	2,7	47	Psikoloji	1	0,5
4	Anne	1	0,5	26	Güzellik	2	1,1	48	Pusulula	1	0,5
5	Aşk	8	3,8	27	Hayal	5	3,3	49	Realizm	1	0,5
6	Ay	3	1,6	28	Hayat/yaşam	22	13,8	50	Renk	4	1,6
7	Aydınlık	1	0,5	29	Her şey	2	1,1	51	Ruh	5	3,3
8	Ayna	5	2,2	30	His	2	1,1	52	Sessizlik	1	0,5
9	Boşluk	1	0,5	31	İletişim	1	0,5	53	Sevgi	2	1,1
10	Bukalemun	1	0,5	32	İnsanlar	1	0,5	54	Sonsuzluk	2	1,1
11	Damarda kan	1	0,5	33	Işık	9	5,0	55	Soy ağacı	1	0,5
12	Doğa	13	7,7	34	Kalp	1	0,5	56	Su	5	2,2
13	Donga	1	0,5	35	Kişi	1	0,5	28	Tohum	1	0,5
14	Duygu	3	1,6	36	Kitap	4	2,2	58	Toplum	2	1,1
15	Dünya	6	3,8	37	Kuş	7	3,3	59	Tutku	1	0,5
16	Düşünce	1	0,5	38	Kültür	1	0,5	60	Uyku	3	1,6
17	Emek	1	0,5	39	Medeniyet	1	0,5	61	Varoluş	2	1,1
18	Estetik	2	1,1	40	Mutluluk	2	1,1	62	Yapı	1	0,5
19	Eğsizlik	1	0,5	41	Nefes	1	0,5	63	Yaratıcılık	3	1,6
20	Felsefe	1	0,5	42	Nüans	1	0,5	64	Yemek	1	0,5
21	Festival	1	0,5	43	Oksijen	1	0,5	65	Yeniden doğuş	1	0,5
22	Gökkuşuğu	2	1,1	44	Oyun	2	1,1	66	Zaman	1	0,5
	Toplam	58				76			43	100	

Tablo 2. “Sanat” kavramına ilişkin geliştirilen metaforlar ve onları temsil eden öğrenci sayıları ve yüzdesi (Alfabetik sıraya göre)

sunmaktadır.

Tablo 2'deki verileri aşağıdaki noktalarda özetlemek mümkündür:

1. Öğrenciler tarafından "sanat" kavramına ilişkin olarak toplam geçerli 177 adet metafor üretilmiş ve 66 başlık altında gruplandırılmıştır.
2. Söz konusu 66 adet metaforun 34 tanesi sadece bir öğrenci tarafından temsil edilmektedir. Geriye kalan 32 metaforu temsil eden öğrenci sayısı da 2 ile 22 arasında değişiklik göstermektedir. Metafor başına düşen ortalama öğrenci sayısı ise yaklaşık olarak 2,8'dir.
3. İlk beş sırada yer alan metaforlar sırasıyla şunlardır: Hayat/yaşam (22 öğrenci, %13,8), Doğa, (13 öğrenci, %7,7), Işık, (9 öğrenci, %5,0), Aşk, (8 öğrenci, %3,8) ve son sırada ise dünya, (6 öğrenci, %3,8).
4. Öğrenciler, metaforların 36 tanesini soyut kavramlarla 30 tanesini ise somut kavramlarla ilişkilendirmişlerdir. Soyut kavramlarla ilişkilendirilen 30 adet metafordan (13) tanesi aşk, mutluluk, özgürlük, duygu, estetik, ruh, güzellik, sevgi, hayal, hayat, his, tutku, yaratıcılık, yaşam gibi kavramlardan seçilirken, somut kavramlar için kalp, ay, ayna, nefes, doğa, oksijen, oyun, düşünce, portakal, pusula, göz, güneş, renk, su, ışık, yemek gibi kavramlardan seçilmiştir.

5. Sanatla ilişkilendirilen metaforlardan en dikkat çekici olan 22 tercih ile hayat/yaşam metaforudur. Hayat/yaşam metaforu öğrencilerin sanatı yaşamın bir parçası olarak gördüğünü ya da yaşamın sanatı içerdiği düşüncesinden hareket ettikleri görülmektedir. Dikkat çekici olan diğer metafor ise doğa'dır. Doğa ile üretilen metaforların gerekçeleri incelendiğinde çoğunlukla doğanın güzelliği ve yansıması ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Sanatı somut metaforlarla (30 metafor) ilişkilendiren öğrencilerin, daha çok işlevsel kuram açısından kavramsallaştırdıkları dikkat çekerken soyut metaforlarla ilişkilendiren öğrencilerin ise sanatı daha çok yansıtmaya (taklit/temsil) ve Duyguculuk kuramı ile ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Tablo 3, bölümlere göre öğrenciler tarafından geliştirilen metaforları ve her bir metaforu temsilen öğrenci sayısını ve yüzdesini göstermektedir. Geçerli metaforlar sınıflandırılırken benzer ya da aynı anlama gelen metaforlar birleştirilerek bir başlık altında verilmiştir. Ancak anlam ve gerekçeleri bakımında örtüşmeyen metaforlar ayrı değerlendirilmiştir. Örneğin hayat ve yaşam metaforları öğrencilerin yazdıkları gerekçelerde anlam açısından aynı olduğu için bir başlık altında yazılması uygun görülmüştür. Ancak benzer anlam taşıyan duygu ve his metaforlarının gerekçelerinde yer alan anlamların sanat için farklı bir metafor oluşturması nedeniyle ayrı

yazılmaları uygun görülmüştür.

2. Bölümlere göre öğrencilerin "sanat" ile ilgili geliştirdikleri metaforlar ne gibi farklılıklar göstermektedir?

Bölümler	Metafor adları	Metafor sayısı (n)	Toplam metafor sayısı(f)
Geleneksel Türk Sanatları Bölümü	Ay (1), Aşk (3), Damardaki Kan (1), Doğa (2), Dünya (2), Emek (1), Estetik (2), Güneş (1), Hayat (3), Işık (4), Hayal (1), Her Şey (1), Gökkuşluğu (1), Kişi (1), Kuş (1), İletişim (1), Mutluluk (2), Nüans (1), Özgürlük (1), Renkli Bir Dünya (1), Ruh (2), Sessizlik (1), Sonsuzluk (1), Su (2), Toplum (1) Tutku (1), Yaratmak (1),	27	40
Grafik Tasarım Bölümü	Akım (1), Anne (1), Ay (1), Ayna (3), Aydınlık (1), Bukalemun (1), Doğa, (7), Duygu (2), Dünya (3), Eşsizlik (1), Felsefe (1), Festival (1), Göküzü (3), Güneş (3), Hayat/Yaşam (8), İlk Işık (1), Kültür (1), Kalp (1) Kitap (1), Kuş (1), İç Dökme (1), Nefes (1), Realizm (1), Renk (3), Özgürlük (1), Soy Ağacı (1), Su (4), Toplum (1) Uyku (3), Yapı (1), Yaratıcı (2), Yemek (1), Yeniden doğuş (1), Varoluş (1), Zaman (1),	35	65
Resim Bölümü	Ağaç (2), Akvaryum (1), Aşk (3), Ay (1), Ayna (2), Boşluk (1), Döngü (1), Dünya (1), Güneş (1), Gökkuşluğu (1) Göküzü (1), Güzellik (1), Hayal (1), Hayat/yaşam (5), His (1), Işık (2), Kuş (4), Kitap (1), Kalp (1), Medeniyetler (1), Oksijen (1), Oyun (1), Psikoloji (1), Pusula (1), Renk (1), Sevgi (2), Ruh (3), Su (1), Tohum (1), Varoluş (1)	30	45
Seramik ve Cam Bölümü	Ağaç (1), Aşk (2), Doğa (4), Duygu (1), Düşünce Biçimi (1), Göz (1), Güzellik (1), Hayal (3), Hayat/yaşam (3), Her Şey (1), Işık (1), İnsanlar (1), Kitap (2), Kuş (1), Portakal (2), Oyun (1) Sonsuzluk (1).	17	27
Toplam		109	177

Tablo 3 "Sanat" kavramına ilişkin bölümlere göre geliştirilen metaforlar ve onları temsil eden öğrenci sayıları ve yüzdesi (Alfabetik sıraya göre)

1- Tablo 3 incelendiğinde; öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar açısından bölümler arasında sanata bakış açılarında bazı benzerlikler yanında farklılıklar olduğu da tespit edilmiştir. Benzerlikler açısından bakıldığında dört bölümde de ortak olarak geliştirilen hayat (22) metaforu öne çıkmaktadır. Üç bölüm öğrencileri tarafından seçilen metaforlar ise; aşk (8), doğa (13) güneş (5), hayal (5), ışık (9), renk (4), su (5), olarak görülmektedir. Bu metaforlar arasında doğa (13) metaforu sanat ile fazla ilişkilendirilen metafor olmuştur. Sadece resim bölümü öğrencileri doğa metaforunu kullanmamışlardır. Farklılıklar açısından bakıldığında ise; Emek (1), İletişim (1), Özgürlük (2), Tutku (1), Kültür (1), Nefes (1), Realizm (1), Yemek (1), Kalp (1), Medeniyet (1), Duygu (3), Düşünce (1), Göz (1), İnsanlar (1), Oyun (2), Portakal (2) metaforları sadece kendi bölümlerinde farklı kullanılmıştır. Geçerli 44 metaforun yarısından fazlası (26) sadece bir öğrenci tarafından seçilmiştir. Geriye kalan 18 metafor ise 2 ile 21 arasında değişiklik göstermektedir.

2- Geleneksel Türk Sanatları Bölümü öğrencilerinin yoğunlaştıkları metaforlar; ışık (4), hayat (3) ve aşk (3) olmuştur. Sadece bu bölüm öğrencileri tarafından geliştirilen metaforlar ise Emek (1), İletişim (1), Özgürlük (1) ve Tutku (1)'dur. Genel olarak bakıldığında bu öğrencilerin; ışık, su, ay, güneş gibi yansıtma özelliği olan metaforları tercih etmelerinin, sanatı insanları aydınlatan ya da ısıtan kavramlar olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Bunun yanında öğrenciler aşk, emek, mutluluk, özgürlük, ruh, tutku, yaratmak (toplam 10) gibi soyut kavramlarla sanatı ilişkilendirmişlerdir.

3- Grafik Tasarım Bölümü öğrencileri toplam 68 metafor üretmişlerdir. Bunlar 35 başlık altında gruplandırılmıştır. Geliştirilen metaforlar içerisinde hayat (8) ve doğa (7) güneş (3), su (4), metaforlarında yoğunlaşma olduğu görülmektedir (toplam 25). Geriye kalan 10 metaforun tercih edilme sayıları 1 ile 3 arasında değişiklik göstermektedir. Sadece bu bölüm öğrencileri tarafından geliştirilen metaforlar ise; kültür (1), nefes (1) ve realizmdir (1). Sanatın soyut kavramlarla ilişkilendirildiği metafor sayısı 6 iken somut kavramların sayısı ise 12'dir. Bu bölüm öğrencileri sanatı daha çok yaşam, doğa ve su gibi günlük yaşam ve yaşamsal öğelerle ilişkilendirerek ağırlıklı olarak işlevsel bir yaklaşım ortaya koymuşlardır.

4- Resim Bölümü öğrencileri toplam 47 geçerli metafor üretmişlerdir. Bunlar 30 farklı başlık altında gruplandırılmıştır. Bu metaforlar arasında öne çıkan ve diğer metaforlara göre fazla sayıda üretilen hayat/yaşam (5) metaforudur. İkinci olarak kuş metaforu (4) gelmektedir. Üçüncü sırada ise aşk (3) ve ruh (3) metaforu gelmektedir. Diğer metaforların tercih edilme sayıları 1 ile 2 arasında dağılım göstermektedir. Sadece bu bölüm öğrencileri tarafından geliştirilen metaforlar, Güzellik (1), Kalp (1), Medeniyet (1) Pusula (1), Sevgi'dir (2). Geliştirilmiş 30 metaforun 17'si somut, 13'ü ise soyut kavramlardan üretilmiştir. Sanatı hayat, duygu sevgi aşk, kalp, his, ruh gibi metaforlarla (21) ilişkilendiren öğrencilerin, sanata duygusal açıdan yaklaştıkları göstermektedir.

5- Seramik ve Cam Bölümü öğrencileri tarafından üretilen 27 metafor 17 farklı başlık altında gruplandırılmıştır. Tercih edilen metaforların sayıları 1 ile 4 arasında dengeli bir dağılım göstermektedir. Sadece bu bölüm öğrencileri tarafından geliştirilen metaforlar ise; Duygu (1), Düşünce (1), Göz (1), İnsanlar (1), Portakal'dır. (2) Sanatın soyut kavramlarla ilişkilendirildiği metafor sayısı 9 iken somut kavramların sayısı ise 9'dur. Bu bölüm öğrencilerinin yarısı sanatı daha gerçekçi bir bakış açısı ile ilişkilendirmeye çalışırken diğer yarısının da yansıtmacı bir yaklaşım sergilediği görülmektedir.

3. "Sanat" kavramına ilişkin olarak öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar, ortak özellikleri açısından hangi sanat kuramı altında kategorize edilmiştir?

Bu aşamada geçerli 66 metafor hakkında oluşturulan "örnek metafor listesi" (tablo 2) baz alınarak her metafor imgesinin sanat kavramını nasıl temsil ettiği irdelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle, her metafora ilişkin öğrenciler tarafından öne sürülen metaforların gerekçeleri analiz edilmiştir. Daha sonra metaforlar başlıca sekiz kategori altında toplanmış, tablolar hâlinde sunulurken yorumlanmıştır. Bu tablolar oluşturulurken sanatın bilinen kuramlarından hareket edilmiştir.

Sanatı sanat yapan özellikleri, belirli bir gerekçe içerisinde açıklamaya çalışan sanat kuramları; sanatçı, sanat eseri, izleyici merkezli bir hareketle sanatı kategorize etmeye çalışır. Kuramlar, sanatı açıklamak ve sınıflandırmak amacıyla sanat felsefecileri, eleştirmenler ve sanatçılar tarafından ileri sürülen kavramlardır. Kesin doğruluğu olmasa da kabul görmüş kuramlar oldukları için farklı disiplinlerde de kullanılmaktadırlar.

Sanatı tanımlarken daha çok ilk sırada yer alan görüş, sanatı eserin dış dünya ile olan ilişkileriyle açıklamaya çalışan, "yansıtma" kuramıdır. Bu kurama göre sanat; insanı, yaşamı, toplumsal gerçekliği temsil ederken aynı zamanda doğada ve insan dışında görünenleri olduğu gibi yansıtan bir aynadır. Bu kuram konuya odaklıdır (Moran, 1988: 15).

İkinci sırada yer alan kuram ise; Biçimci Kuramıdır. Sanatın özünün sanat eserinin kendisinde saklı olduğunu ve bu özü açığa çıkartmak ya da açıklamak için sanat eserine özgü yapıların incelenmesi gerektiğini savunur. Daha çok sanatın elemanlarından (renk, doku, leke, biçim, form, ışık) ve ilkelerinden (denge, hareket, ritim, uyum, armoni) hareket eder. Bu kuramda estetik ve biçim öne çıkar ve eser merkezlidir (Şentürk, 2012: 16).

Üçüncü sırada yer alan "anlatımcı/ifadeci" ya da dışavurumcu kuram ise sanatı; sanatçının duygularının, heyecanlarının, hislerinin ve düşüncelerinin ifadesine odaklanan bir yaklaşımı temsil eder. Bu kuramın merkezinde sanatçı vardır Anlatımcı kuram, sanatta beceri ve yeteneğin önemini göz ardı eder ve hatta sanatın önemini azaltır. Duymak, üretmekten daha önemlidir. Özgün, yaratıcı edim sanatçının aklındadır ve bunu ifade edip etmemesi onun seçimidir (Townsend, 2002: 137-138).

Dördüncü kuram "İşlevsellik" kuramı eğitimsel veya diğer sosyolojik olayları içeren amaçlı etkinlikleri kapsar. Bu tür ya-pıtlarda "zanaat" etkisi de hissedilir. Tanıtım ve propaganda içeren resimler veya afişler, ya da slogan

türü yapıtlar, bu kurama uygun örneklerdir. Bunun yanında sanatın ticari olarak kullanılması kullanışlılık ya da fayda elde etmeye yönelik yararlı yaklaşım da işlevsel olarak değerlendirilir. Kuramın merkezinde “sanat toplum ve insanlar içindir” yaklaşımı vardır (Balci, 2016:117-122).

Beşinci kuram izleyiciyi merkeze alarak sanatı açıklamaya çalışan “Duyguculuk kuramı”dır. Bu kurama göre, sanatın özü/işlevi arınma zevk gibi psikolojik alandaki etkilerdir. Sanatın uyandırdığı estetik beğeni ya da coşkularla açıklanabileceğidir. (Şentürk, 2012: 16).

Altıncı olarak Oyun Kuramı; Tüm varlık dünyasında türlü biçimlerde görünen oyunun insanda estetik bir oyun olması ve güzele ulaşması sanatın bir oyun olarak belirlenmesi demektir. Sanat ile oyun arasındaki temel ortak özellik, her ikisinin de ereksiz olması, kendi dışında hiçbir ereğe hizmet etmemesi ve insanı özgür kılmadır” (Soykan, 1991: 46).

Yaşamın kendisi olarak sanat kuramı, Baudrillard’ın “Sanatın iddiasının giderek arttığını düşünüyorum. Sanat hayat olmak istiyor.” ifadesinden yola çıkarak sanatın zincir hale gelmiş kurumsal bir kuruluş gibi davrandığını ve içilen kahveden giyilen bir elbiseye kadar hayatın her anına nüfuz eden bir etkinlik olduğunu ileri sürer (Baudrillard, 2010: 92). Bu yaklaşıma göre sanat hayatın, hayatta sanatın ta kendisi oluyor.

Yaratma Olarak Sanat kuramına göre doğada ideal güzellik ve mükemmellik yoktur. Doğanın ürettiklerinde sanat eserlerine bir benzerlikten söz edilebilir ancak sanat eseri, doğa ürünlerinden fazla bir şeydir. Sanatçı, hayal gücünü ve yaratıcı yanını kullanarak doğadan aldığı izlenimleri ayıklar, birleştirir ve bir anlatıma dönüştürür. Bu anlatımın sanat eseri olması için de özgün ve tek olması gerekir (Cömert, 1979: 10. Tunalı, 1973: 26).

Yansıtma /Taklit Olarak Sanat: Tablo 4 incelendiğinde; 177 öğrenciden 36’sı (% 20,3) 7 metafor (% 10,6) ile sanatı gerçekliğin yansıması olarak ele almışlardır. Yansıtmacı yaklaşım açısından sanatı, doğa, ay, ayna gibi yansıtma özelliği olan metaforlarla ilişkilendirmeyi tercih etmişlerdir. Tercihleri arasında yoğunlaşmanın görüldüğü metafor gökyüzü ve doğadır. Gökyüzü ve doğa daha çok görünen gerçekçilik açısından ele alınmıştır. Görünen gerçeklik açısından bir başka metafor ise “ayna”dır. Öğrenci tarafından yansıtma ve gösterme kuramları ile ilişkilendirilen ayna metaforu ile sanatın işlevi tanımlanmaya çalışılmıştır. Ay, ışık, aydınlık gibi yansıtma ve ışık yayma özelliği olan metaforlar tercih edilmiştir. Bu metaforlarda sanatın aydınlatıcı ve bilgilendirici işlevi gerekçe gösterilerek kullanılmıştır. İşlevsel özelliğe yakın gibi görünen bu metaforlar, gerçeklikle ilişkilendirilme gerekçeleriyle yansıtma kuramı altında kategorize edilmiştir.

Kategoriler	Metafor adları	(f)	(%)
Yansıtma /Taklit Olarak Sanat	Ay (3), Aydınlık (1), Ayna (5), Doğa (13), Gökyüzü (4), Işık (9) Realizm (1),	7 36	10,6 20,3
Biçim Olarak Sanat	Akvaryum (1), Boşluk (1). Bukalemun (1), Estetik (2), Gökkuşuğu (2), Güzellik (2), Nüans (1), Renk (4), Yapı (1),	9 15	13,6 8,4
Anlatım / İfade Olarak Sanat	Akım (1), Duygu (3), Düşünce (1), His (2), Felsefe (1), Hayal (5), İletişim (1), Kişi (1) Psikoloji (1), Ruh (5),	10 21	6,6 11,8
İşlevsel Olarak Sanat	Ağaç (3), Damardaki Kan (1), Göz (1), Güneş (5), Kalp (1) Kitap (4), Nefes (1), Oksijen (1), Portakal (2), Pusula (1). Su (5), Tohum (1), Uyku (3), Yemek (1), Zaman (1),	15 31	22,7 17,5
Duyguculuk Olarak Sanat	Anne (1), Aşk (7), Mutluluk (2), Sessizlik (1), Sevgi (2), Sonsuzluk (2), Tutku (1),	7 16	10,6 9,0
Oyun Olarak Sanat	Festival (1), Oyun (2),	2 3	3,0 1,6
Yaşamın Kendisi Olarak Sanat	Döngü (1), Dünya (7), Hayat/yaşam (22), Her Şey (2), İnsanlar (1), Kültür (1), Medeniyetler (1), Soy Ağacı (1), Toplum (2)	9 38	13,6 21,4
Yaratma Olarak Sanat	Emek (1), Eşsizlik (1), Kuş (7), Özgürlük (2). Varoluş (2), Yaratıcılık (3) Yeniden doğuş (1),	7 17	10,6 9,6
Toplam		66	177

Tablo 4 “Sanat” Kavramına İlişkin Geliştirilen Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Biçim Olarak Sanat: Tablo incelendiğinde 15 öğrencinin (%8,4) 9 metafor ile sanata biçimcilik açısından yaklaştıkları ve sanatı bir biçim olarak kavradıkları anlaşılmaktadır. Sanatı bir biçim olarak düşünen öğrencilerin sanatın eleman ve ilkelerine benzer metaforlar geliştirdikleri görülmektedir. Sanatın bir elemanı olan renk (4) en fazla tercih edilen metafor olarak öne çıkmaktadır. Rengi metafor olarak seçen öğrencilerin sanatı, hayatı renklendiren ya da hayata renk katan bir unsur olarak ele aldıkları görülmektedir. Bunun yanında sanatı güzellik (2), gökkuşuğu (2) ve estetik (2) olarak gören öğrencilerin de benzer şekilde sanatın hayatı güzelleştiren ve estetik bir değer katan özellikleri gerekçe gösterilerek kullanıldığı görülmüştür. Birer metafor ile akvaryum (1), boşluk (1) bukalemun (1), nüans (1), Yapı (1), ise sanatın elemanları ile ilişkili olarak ele alarak sanat eserinden hareketle biçimci bir yaklaşım ortaya koymuşlardır. Bu kategoride yer alan öğrencilerin bu yaklaşımı onların sanatın sanat için olması gerektiği düşüncesine yakın olduklarını göstermektedir.

Anlatım / İfade Olarak Sanat: Sanatın kuramlarından hareketle, sanatın bir ifade ya da dil aracı olduğunu savunan öğrenciler genellikle sanatın duygu düşünce ve hayallerini anlatmanın bir yolu olan metaforları kullanmış-

lardır. 21 (%11,8) öğrencinin 10 başlık altında üretmiş olduğu metaforlar içerisinde hayal (5) ve ruh (5) tercih ile öne çıkmaktadır. Burada öğrencilerin hayal ile ilgili öne sürdükleri gerekçelere bakıldığında metaforların hayallerin aktarılması ya da anlatılması olarak ele alındığı görülmektedir. Ruh ve ruh dünyasının ifadesi olan ruh metaforu, duygu (3) ve his (2) metaforlarında da benzer şekilde kullanılmıştır. Felsefe, düşünce, psikoloji, akım metaforları aktarım; iletişim metaforu iletişim aracı; kişi metaforu ise kişinin kendisini ifadesi olarak kullanılmıştır. Tabloda anlatımcı/ifadeci kuramla ilişkili metafor üreten öğrencilerin daha dışavurumcu bir yapıya sahip oldukları ve sanatı bir dışavurum olarak gördükleri söylenebilir. Bu bağlamda bu öğrencilerin sanatsal üretim sürecinde sanat eserinden çok sanatçının yapısı, duygusu ve kendine özgü üslubuna yönelerek sanatın tanımlanabileceği düşüncesine yakın oldukları görülmektedir.

İşlevsel Olarak Sanat: Tablo 4 incelendiğinde; 177 öğrenciden 31'i (%17,5) 7 metafor (%22,7) ile sanatı işlevsel bir özelliğe sahip kavram olarak düşünmektedirler. Öğrenciler sanatın işlevsel yönünü daha çok işe yararlığı açısından ele alarak ilişkilendirmişlerdir. İşlevselci yaklaşımdan sanatı göz (1), kalp (1) gibi insanın temel uzuvları yanında, kan (1), nefes (1), oksijen (1), su (5), uyku (3), yemek (1), portakal (2), gibi vücudun ihtiyacı olan kavramlarla ilişkilendirmeyi tercih etmişlerdir. Bunların yanında Ağaç (3), Güneş (5), Kitap (4), Pusula (1), Tohum (1), Zaman (1) metaforların da yararlı yanları gerekçe gösterilerek sanatla ilişkilendirilmişlerdir. Bu tercihler arasında yoğunlaşmanın görüldüğü metaforlar güneş (5) ve su (5) dur. Güneşi işlevsel yönüyle sanata benzetenlerin genellikle güneşin aydınlatma ve ısıtma işlevinden hareket ettikleri görülür. Örneğin "Sanat güneş gibidir çünkü insanı ısıtır" şeklinde açıklamışlardır. Su metaforunda da benzer olarak insanın yaşamsal bir ihtiyacına benzetilmiştir. Örneğin, "Sanat su gibidir çünkü onsuz yaşanmaz" şeklinde ifade edilmiştir. Farklı ve birer metaforla benzetme yapılan kavramlarda genellikle bir ihtiyacı karşılama olarak ele alınan metaforlar içerisinde en farklı olanı zaman (1) metaforudur. Bir öğrenci tarafından üretilen "sanat zaman gibidir çünkü zaman nakittir" cevabı ile açıklayan öğrenci sanata ekonomik çıkar açısından yaklaşmıştır. İşlevsel olarak sanat kategorisinde öğrencilerin sanata daha pragmatik yaklaştıkları ve sanatı bir araç olarak ele aldıkları görülmektedir. Bu bağlamda bu öğrencilerin sanatsal üretim sürecinde sanat eserinden çok eserin işlevi üzerine odaklandıkları ve "sanatın bir işlevi varsa sanattır" düşüncesine yakın oldukları görülmektedir.

Duyguculuk Olarak Sanat: Bu kategori içerisinde öğrencilerin sanatın ne olduğu sorusuna verdikleri cevap ya da benzetmelerde genellikle sanata duygusal açıdan yaklaştıkları görülmektedir. Bu duygusal yaklaşım, genel

bir tanım ile ilgili değil sanata bireysel bakış açısı ile ilgili bir duyguyu yanıltmaktadır. 177 öğrencinin geliştirmiş olduğu metaforlardan 16 (%9,0) sı sanatı duygusal açıdan tanımlama yaklaşımı göstermiştir. Bu metaforlar içerisinde sanatın aşk olduğunu savunan aşk metaforu ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında sanatı sevgi (2), mutluluk (2), sonsuzluk (2), sessizlik (1) olarak gören öğrencilerin benzetmelerinde sanatın duygusal yönüne vurgu yapmışlardır. Özellikle sanatı sevgi ve mutluluk ile ilişkilendiren öğrencileri sanatın insanı mutlu etmesine ve bir sevgi unsuru olmasına bağladıkları görülmektedir. Örneğin "Sanat anne gibidir çünkü o her şeydir" tanımlamasını yapan öğrenci sanatı anne sevgisi ile ilişkilendirmiştir. Kuram çerçevesinde sanatı duygularla ifade eden öğrenciler, sanatın işlevini arınma, zevk gibi psikolojik etkiler, estetik beğeni ya da coşkularla ilişkilendirmişlerdir.

Oyun Olarak Sanat: Öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar içerisinde en az tercih edilen ve en az metafor geliştirilen kategori sanatı oyun olarak gören kategoridir. Toplamda 177 öğrencinin geliştirdiği metaforlardan sadece 3 (%1,6) tanesi iki farklı metafor ile sanatı oyuna benzetmiştir. Sanatın bir oyun olması ve oyun dışında bir amacı olmaması yaklaşımı daha çok biçimci anlayışla örtüşmesine rağmen verilen cevaplarda sanatın bir etkinlik ve bir eğlence işlevi olması yönüyle ilişkilendirilmiştir. Örneğin "Sanat oyun gibidir çünkü oyunu ne kadar iyi oynar ve kurallarını bilirseniz eğlenceli ve mutluluk verici" Diğer verilen cevap ise sanat festivale gibidir çünkü çok renkli bir dünya. Öğrencilerin sanat ürünlerini bir etkinlik ya da sanatçının yaratıcı bir etkinliği olarak görmeleri yönüyle sanatın işlevinin eğlence ya da oyun olduğu düşüncesini benimsedikleri görülmektedir. Bu yaklaşıma göre sanatın oyun dışında belli bir amacı yoktur. Amacı amaçsız olmasıdır.

Yaşamın Kendisi Olarak Sanat: Öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar içerisinde en dikkat çekici olanı sanatın yaşam ile ilişkilendirildiği metaforlardır. Çağdaş sanat yaklaşımı içerisinde hayatın sanat olma fikri ile doğrudan örtüşen metaforlarla ilgili benzetmelerin 38 (%21,4) metafor ile en fazla oranı oluşturması öğrencilerin yaşamın bir parçası olarak görmeleri açısından önemli bir bulgu oluşturur. Bu, sanatın çağa göre değişen tanımına ve anlayış olarak ne kadar yakın olduklarını göstermektedir. "Sanat nedir?" sorusuna, "sanat hayattır" ya da "yaşamdır" cevabını veren öğrenci sayısının 22 (%12,4) metafor ile önde olması önemli bir göstergedir. Bu konuda öğrencilerin çoğunlukla sanatı dünya (7) metaforu ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Yaşamın sanat olabileceği düşüncesini vurgulayan diğer zihinsel imge "her şey" (2) metaforudur. Çünkü bu cevabı veren öğrenciler Sanat her şeydir çünkü her şeyde mutlaka sanat vardır. Cevabı ile yaşamın sanat olabileceği düşüncesini özetlemektedir. Bunun dışında

döngü (1), insanlar (1), kültür (1), medeniyetler (1), soy ağacı (1), toplum (2) gibi metaforların gerekçelerine bakıldığında benzer cevapların yaşamın kendisinin sanat olabileceği düşüncesinden hareket ederek öğrencilerin çağdaş sanat kuramlarına daha yakın bir yaklaşım ortaya koydukları görülmektedir

Yaratma Olarak Sanat: Tablo 4'e bakıldığında 7 metafor başlığı altında 17 (%9,6) metafor üretildiği görülmektedir. Bu metaforların öğrencilere göre dağılımına bakıldığında yaratıcılığın ve özgürlüğün bir temsilcisi olarak kuş (7) metaforunun tercih edilmiş olduğu görülmektedir. Kuş kavramının özgürlük ile ilişkilendirilmesi yaratıcılık olarak sanat kategorisinde gösterilmesi uygun görülmüştür. Bunun dışında yaratıcılık ile ilgili olarak geliştirilen metaforların tercih sayıları 1 ile 3 arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir. Özellikle yaratıcılık (3) metaforu, durumu en iyi özetleyen metafor olarak seçilmiştir. Bunun dışında emek (1), eşsizlik (1), özgürlük (2), varoluş (2), yeniden doğuş (1) metaforlarının gerekçelerine bakıldığında kavramların yaratıcılık üretim, oluşturma ve yeniden ortaya koyma işlevleri açısından ele alındığı görülmektedir. Bu kategoride metafor oluşturan öğrencilerin sanatın özgün ve özgür bir alan olarak yaratıcılık ile mümkün olacağı düşüncesine yakın oldukları görülmektedir. Yaratıcılığın sanat ve estetik kuramları arasında özgünlük, biriciklik ve üretim olarak ele alındığı görülmektedir. Doğadaki nesnelere yeniden sanat nesnesine dönüştürülmesi sanatçının yaratıcılığı ile ilişkilendirilmiştir. Kısacası sanat bir insan etkinliğinin ürünü olarak düşünülebilir.

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sanat; ortaya çıkışı, oluşumu, çeşitliliği, işlevi, sınırlarının belirsizliği, döneme ve çağa göre değişkenliği, amacındaki farklılıklar nedeniyle oldukça karmaşık ve tanımlaması zor bir kavramdır. Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültelerinin sanatçı yetiştirme misyonuna bağlı olarak bu kurumlarda öğrenim süreci içerisinde öğrencilerin aldıkları ve almakta oldukları sanat eğitimi sonucunda "sanat" kavramına ilişkin bireysel kazanım geliştirmeleri beklenir. Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin "sanat" kavramına ilişkin geliştirdikleri zihinsel algıları tespit etmek ve incelemek büyük önem taşır. Bu araştırma, sanat eğitimlerine devam eden lisans düzeyi öğrencilerinin "sanat" kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel algılarını ortaya çıkarma amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda; Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'nde öğrenim gören Geleneksel Türk Sanatları, Grafik Tasarım, Resim ve Seramik-Cam Bölümlerinde öğrenimlerine devam eden 195 lisans öğrencisi tarafından "sanat" kavramına ilişkin 177 adet geçerli metafor üretilmiş ve bu geçerli metaforlar 66 başlık altında toplanmıştır.

Toplanan bu metaforlar 8 kategori altında gruplandırılarak değerlendirilmiştir.

Yapılan değerlendirme sonucunda öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar sanat tarihinde sanatın ve estetiğin kullanılan kuramları ile büyük bir benzerlik gösterdiği görülmektedir. Sanat kavramına ilişkin Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi 4 bölüm öğrencileri tarafından geliştirilmiş olan metaforlar incelendiğinde en çok üretilen metaforun "Hayat/yaşam Olarak Sanat" kategorisinde (f=38), (% 21,4) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sanatla ilgili olarak ikinci sırada yer alan kategori "Yansıma Olarak Sanat" (f=36), (% 20,3) kategorisi gelmektedir. En az metaforun ise "Oyun Olarak Sanat" (f=3), (% 1,6) kategorisinde olduğu görülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlar kategoriler açısından incelendiğinde bölümlere göre farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Geleneksel Türk Sanatları Bölümü öğrencileri tarafından üretilen metaforlar incelendiğinde Yansıma Olarak Sanat ve İşlevsel Olarak Sanat kavramına ilişkin metaforların birbirine yakın oranda geliştirilmiş olduğu görülmektedir. Bu, bölüm öğrencilerinin belli bir kategoriye yoğunlaşmadıklarını ve sanata ilişkin farklı düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir. Grafik Tasarım Bölümü öğrencileri tarafından geliştirilen metaforların kategorik dağılımına bakıldığında ise; İşlevsel Olarak Sanat ve yaşamın kendisi olarak Sanat" kuramları öne çıkmaktadır. Resim Bölümü öğrencilerinin geliştirmiş olduğu metaforlara bakıldığında Duyguculuk Olarak Sanat, Yaşamın kendisi Olarak Sanat" kategorilerinde yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Seramik ve Cam Bölümü öğrencilerinin geliştirmiş olduğu metaforların birbirine yakın oranlarda eşit bir dağılım sergilediği görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle Geleneksel Türk Sanatları öğrencilerini sanata duygu ve işlevsel açıdan yaklaşırken Grafik Tasarım Bölümü öğrencileri ise sanatı işlevsel ve yaşamın kendisi olarak görmektedirler. Resim Bölümü öğrencileri sanata duygu açısından yaklaşırken Seramik ve Cam Bölümü öğrencilerinde eşit bir dağılım söz konusudur.

Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler için en önemli anlatım aracı sanattır. Sanat eğitimi alan bireylerin sanata ilişkin geliştirdikleri bireysel tutum ve yaklaşımlarına bağlı olarak ortaya koyacakları sanatsal üretimler, onların geçmişte öğrenim gördükleri eğitim sürecinde edindikleri bilgilere bağlı olarak gerçekleşir. Bu anlamda sanata ilişkin yapılan tanımlar bireylerin eğitim sonrası yaşantılarında sanatsal üretimlerine doğrudan yansiyacaktır.

Kaynakça

Artun A. (2015). *Sanat Emeği*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Balcı, Y. B. (2016). *Kuramsal Estetik*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Baudrillard, J. (2010). *Sanat Komplosu*. İstanbul: İletişim Yayıncılık

Carroll N. (2012). *Sanat Felsefesi* (çev. G.K. Tirkeş) Ütopya Yayınları. No: 35

Collingwood, R. G. (2011). *Kısaca Sanat Felsefesi* (çev. T. Kabadayı) BilgeSU Yayıncılık. No: 28.

Cömert, B. (1979). *Croce'nin Estetiği*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Danto, A. (2013). *Sanat Nedir* (Çev. Z. Baransel) Sel Yayıncılık. No: 13.

Demirel, Ö. (2005). *4. Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayınları.

Fischer, E. R. (2011). *Art and Nature of Language and Thought*. USA: Authorhouse.

Gadamer, H. G. (2005). *Güzelin Güncelliği* (çev. F. Tepebaşılı) Çizgi Kitabevi. No: 33.

Hartzell, G. (2004). "The metaphor is the message" *School Library Journal*, 48 (6), 33-34

Koro-Ljunberg, M. (2001). "Metaphors as a way to explore qualitative data" *Qualitative Studies in Education*, 46 (2), 367-379.

Lakoff, G. (2009). *The Political Mind: A Cognitive Scientist's Guide to Your Brain and Its Politics*. New York: Penguin Books.

Lenoir, B. (2003). *Sanat Yapıtı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Moran B. (1988). *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*. İstanbul: Başaran Matbaası.

Saban, A. (2008). "Okula ilişkin metaforlar" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 14 (55), 459-496.

Shiner L. (2004). *Sanatın İcadı*, (çev. İ. Türkmen) İstanbul: Ayrıntı Yayınları. No: 58-59

Soykan, Ö. N. (1991). "Sanatın kaynağı sorunu oyun ve dans", *Felsefe Dünyası Dergisi*, Sayı 2. No: 39-54.

Timuçin, A. (2013). *Estetik*. İstanbul: Bulut Yayınları.

Townsend, D. (2002). *Estetiğe Giriş*. (Çev. S. Büyükdüvenci) İmge Kitabevi. No:137-138.

Tunalı, İ. (2006). "Benedetto Croce'de Estetik'in Bir Bilgi Problemi Olarak Temellendirilmesi", *Felsefe Arkivi*, Sayı 18. No: 31

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.